



Identifying the Driving Forces of the Future of Social Trust through Cross-Impact Analysis

Morteza Besharati Holasoo

Ph.D. Student in Cultural Management and Planning, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. besharatim82@yahoo.com

Aliakbar Rezaie—

Associate Professor, Department of Cultural Management and Planning, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, sun19717@yahoo.com

Rozita Sepehrnia

Associate professor, Department of Social Science, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran, sepehrnia@riau.ac.ir

Abbas Ali Ghaiyoomi

Associate professor, Department of Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran North Branch, Tehran, Iran, a_ghaiyoomi@iau-tnb.ac.ir

Mohsen Ghadami

Associate professor, Department of Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, m.ghadami@srbian.ac.ir

Abstract

Purpose: Social trust is the most important indication of the social capital which its reproduction and rehabilitation have effective role in social alliance and coherency. Furthermore, successful implementation of economic, welfare and social programs by government, effectiveness of non-governmental organizations and groups, as well as logical and expected interpersonal actions and communications have significant correlation with enforcement and expansion of social trust. The objective of this study is the identification and analysis of effective driving forces in the future of social trust.

Method: This study has done by combination of quantitative and qualitative approach. After revision and analysis of environmental activities, 73 effective factors on social trust listed. Furthermore, after implementing Delphi technique with 15 experts, 11 impeller factors selected; then matrix was set up and data imported into Micmac software.

Findings: According to Micmac output based on direct connection, the most influential impeller is conception of justice as well as the most impressionable impeller is satisfaction of life. Furthermore, based on indirect connection, the most influential impeller is conception of justice as well as the most impressionable impeller is conception of government performance.

Conclusion: Personal and inherited factors should be seriously considered in public policy-making in order to expand and improve social trust.

Keywords: Social Capital, Social Trust, Cross-impact Analysis, Mick Mac.

Cite this article: Besharati Holasoo, Rezaie, Sepehrnia, Ghaiyoomi & Ghadami (2022), Identifying the Driving Forces of the Future of Social Trust through Cross-Impact Analysis, Semiannual Journal of Iran Futures Studies, Research Article, Vol.7, NO.1, Spring & Summer 2022, 83-108

DOI: 10.30479/jfs.2022.16479.1350

Received on 7 November, 2021 **Accepted on** 24 February, 2022

Copyright© 2022, The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University 

Corresponding Author: Aliakbar Rezaie

E-mail: sun19717@yahoo.com

شناسایی نیروهای پیشران آینده اعتماد اجتماعی با روش تحلیل اثرات متقاطع

مرتضی بشارتی هولاسو

دانشجوی دکتری رشته مدیریت و برنامه ریزی امور فرهنگی، گروه مدیریت، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه
آزاد اسلامی، تهران، ایران. besharatim82@yahoo.com

علی اکبر رضایی -

استادیار گروه مدیریت و برنامه ریزی امور فرهنگی، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
sun19717@yahoo.com

رزیتا سپهرنیا

استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران، sepehrnia@riau.ac.ir

عباسعلی قیومی

دانشیار گروه مدیریت و سیاستگذاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران. a_ghaiyoomi@iau-tnb.ac.ir

محسن قدمی

دانشیار گروه مدیریت فرهنگی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
m.ghadami@srbian.ac.ir

چکیده

هدف: حیات جمعی، بدون برقراری ارتباط با دیگران ناممکن است و به زعم بسیاری از اندیشمندان، افزایش سرمایه اجتماعی در گسترش و تعمیق ارتباطها نقش اساسی دارد. مهم ترین شاخص سرمایه اجتماعی، اعتماد است که بازتولید و بازسازی آن نقش مؤثری در ایجاد انسجام و همبستگی اجتماعی دارد. همچنین پیاده سازی موفق سیاست های عمومی دولت ها و نیز کارآمدی گروه ها، اصناف و نهادهای مدنی و نیز کنش های معقول و مورد انتظار بین فردی در اجتماع، همبستگی معناداری با تقویت و گسترش اعتماد اجتماعی دارد. هدف این تحقیق، شناسایی و تحلیل پیشران های مؤثر بر آینده اعتماد اجتماعی است.

روش: این تحقیق با ترکیبی از روش های کیفی و کمی انجام شده است. پس از مرور منابع و بررسی و تحلیل اسناد و بویش محیطی، فهرستی شامل ۸۰ عامل مؤثر بر اعتماد اجتماعی تهیه و سپس با انجام تکنیک دلفی با ۱۵ نفر از خبرگان، در نهایت ۱۱ عامل پیشران انتخاب، سپس برای بررسی روابط متقابل بین پیشران ها، ماتریس (ماتریس اثرات متقاطع) تنظیم و داده ها وارد نرم افزار میک مک گردید.

یافته ها: در خروجی نرم افزار میک مک؛ بر مبنای رابطه مستقیم پیشران ها با یکدیگر، تاثیرگذارترین پیشران، پیشران پنداشت از عدالت و همچنین تأثیرپذیرترین پیشران، پیشران رضایت از زندگی بود و همین طور بر مبنای رابطه غیرمستقیم پیشران ها با یکدیگر، تأثیرگذارترین پیشران، پیشران پنداشت از عدالت و همچنین تأثیرپذیرترین پیشران، پیشران پنداشت از عملکرد دولت بوده است.

نتیجه گیری: بر اساس نتایج تحقیق، ضروری است که در سیاست گذاری های عمومی برای ارتقای اعتماد اجتماعی در سطوح مختلف آن (اعتماد بین شخص، اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی)، به عوامل خرد و کلان به صورت توأمان توجه جدی شود.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، تحلیل اثرات متقاطع، میک مک.

- استناد: بشارتی هولاسو، رضایی، سپهرنیا، قیومی و قدمی (۱۴۰۱)، شناسایی نیروهای پیشران آینده اعتماد اجتماعی با روش تحلیل اثرات متقاطع، دو فصلنامه علمی آینده پژوهی ایران، مقاله پژوهشی، دوره ۷، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۱: ۸۳-۱۰۸
تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۸/۱۶ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۱/۲۵
ناشر: دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

مقدمه

روابط اجتماعی پایدار، مشروط به وجود اعتماد، به عنوان یک مؤلفه اصلی است (سلیگمن، ۱۹۹۷: ۱۳). ارتباط همراه با اعتماد بین افراد، کارکردهای قابل توجهی برای فرد معتمد دارد. مهم ترین کارکرد آن، این است که بر اعتبار فرد می افزاید و این امر ممکن است در ارتباطات آتی، مزایای بیشتری را به دنبال داشته باشد، ولی از دست دادن اعتماد، شانس ارتباطات و فعالیت های مفید را در آینده از بین خواهد برد (زتومکا به نقل از ادیسی و دیگران، ۱۳۹۱: ۳۶).

اعتماد در جای جای جامعه، از ابتدایی ترین روابط همچون روابط خانوادگی که رابطه مادر، فرزند و ... را شامل می شود، آغاز و تا ارتباطات گسترده فرهنگی و اجتماعی و سیاسی ادامه می یابد و به عنوان یک متغیر مهم و اساسی در اولویت قرار می گیرد.

کاهش اعتماد اجتماعی در جامعه، پیامدهای نامطلوبی را در پی خواهد داشت و موجب افزایش بی نظمی، نارضایتی شغلی، بحران هویتی، کم کاری و افزایش بی بند و باری اجتماعی و غیره می شود (حیدرآبادی، ۱۳۹۱، ۱۱۶).

به عقیده بسیاری از صاحب نظران، مهم ترین مسأله اجتماعی و حتی آسیب اجتماعی کشور ما، در معرض تهدید بودن مؤلفه های سرمایه اجتماعی مانند اعتماد است (جمعی از نویسندگان، ۱۳۹۹: ۵۳). همچنان که بسیاری از یافته های پژوهش محققین، حکایت از این واقعیت دارد که اعتماد اجتماعی در سطوح مختلف آن دچار آسیب شده و روند نزولی دارد. بهشتی (۱۳۹۸) در نتیجه تحقیق خود در خصوص عوامل مؤثر بر اعتماد اجتماعی در مورد ساکنین شهر دهدشت، گزارش کرده است که در مجموع، اعتماد اجتماعی پایین تر از حد متوسط و اعتماد بین شخصی افراد، از اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی بالاتر بوده است. نعیمی (۱۳۹۵) نیز در مقاله خود گزارش کرده است که میانگین اعتماد اجتماعی در شهر مریوان، از حد متوسط پایین تر بوده و اعتماد تعمیم یافته و اعتماد به کنش گران سیاسی وضعیت خوبی نداشته و تنها اعتماد بین شخصی، وضعیت مطلوبی داشته است. همچنین دهقان (۱۳۹۸) در نتایج پژوهشی که درباره رابطه ادراک فساد و اعتماد اجتماعی در بین شهروندان شهرهای آمل، ساری و چالوس استان مازندران انجام شده است، گزارش کرده است که میزان ادراک فساد و تمامی ابعادش (فساد خرد، فساد کلان، فساد سیستمی و فساد بین المللی) در سطح بالا و میزان اعتماد اجتماعی و تمامی ابعادش (بین-فردی، تعمیم یافته، نهادی و محیطی) در سطح پایینی قرار دارند. ادراک فساد و تمامی ابعادش، رابطه معکوس و قوی با اعتماد اجتماعی دارند که قوی ترین روابط، به ترتیب مربوط به ابعاد ادارک فساد سیستمی، فساد کلان، فساد خرد و فساد بین المللی بوده است. همین طور صادری بی بالان (۱۳۹۸) در بین کشاورزان شالیکار شرق استان گیلان، پژوهشی انجام داده است که نتایج پژوهش او نشان داده است؛ میزان اعتماد اجتماعی درون گروهی در حد متوسط، اعتماد به بیرون گروه و

اعتماد نهادی، پایین تر از حد متوسط و میزان اعتماد اجتماعی (در مجموع) در حد متوسط (رو به پایین) قرار داشته است.

همچنین در تحلیل روند اعتماد بین شخصی دو پیمایش (موج اول پیمایش ملی سنجش ارزش-ها و نگرش‌های ایرانیان ۱۳۷۹ و گزارش کشوری وضعیت اجتماعی، فرهنگی - اخلاقی جامعه ایران ۱۳۹۶)، مشخص شده که اعتماد به اعضای خانواده در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۷۹ افزایش داشته است، اما اعتماد به فامیل و خویشاوندان کمتر و همچنین اعتماد به دوستان به شدت کاهش یافته است. نکته قابل توجه این بود که هرچه شعاع ارتباطی افزایش می‌یابد، از میزان اعتماد کاسته می‌شود؛ به طوری که اعتماد به هم‌شهری‌ها و غیرهم‌شهری‌ها به شدت کاهش یافته است (یافته محقق).

همچنین در تحلیل روند اعتماد تعمیم یافته بر اساس موج اول پیمایش ملی سنجش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان که در سال ۱۳۷۹ و موج دوم پیمایش ملی سنجش سرمایه اجتماعی که در سال ۱۳۹۳ انجام شده است، میزان اعتماد به پزشکان، معلمان، استادان دانشگاه، قضاوت روزنامه‌نگارها، روحانیون و مأمورین انتظامی کاهش یافته که این کاهش در اعتماد به معلمان و استادان دانشگاه و پزشکان بسیار جدی بوده است (یافته محقق).

همین‌طور پاسخگویان در موج دوم پیمایش ملی سنجش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان (۱۳۸۲)، در پاسخ به این سؤال که به طور کلی فکر می‌کنید مردم تا چه حد قابل اعتماد هستند (ارزیابی روند کلی اعتماد اجتماعی)، ۲۸/۸ درصد گفته‌اند که مردم کم قابل اعتماد هستند، ۵۶/۹ درصد متوسط و ۱۴/۳ درصد نیز مردم را زیاد قابل اعتماد ارزیابی کرده‌اند.

همچنین در موج دوم از پیمایش ملی سنجش سرمایه اجتماعی (۱۳۹۳)، ۳۵/۶ درصد معتقد بوده‌اند که مردم کم و خیلی کم قابل اعتماد هستند. ۴۷/۱ درصد متوسط و ۱۷/۳ درصد نیز قابل اعتماد بودن مردم را زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. همان‌طور که می‌توان مشاهده کرد، از میزان قابل اعتماد بودن مردم کاسته شده است (یافته محقق).

با توجه به موارد گفته شده در وجود مسأله کاهش اعتماد در جامعه، ضرورت و اهمیت اقدام مؤثر به طور جدی مشهود به نظر می‌رسد. همچنین با بروز تغییرات مداوم در زمینه‌های مختلف فناوری‌های ارتباطی، تکنولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و نیز تأثیر واقعیت‌هایی؛ مانند پدیده جهانی شدن در زندگی روزمره مردم، عقلایی به نظر نمی‌رسد که در مقابل این تغییرات منفعل بود.

از طرفی سازمان‌ها و نهادهای (حاکمیتی، دولتی و عمومی) مختلفی هم در ترسیم چشم‌اندازها، تدوین اهداف و سیاست‌های عمومی (مانند شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجلس شورای ملی) و هم در اجرا و پیاده‌سازی برنامه‌های مرتبط با ارتقا و گسترش فرهنگ اعتماد، نقش اساسی دارند؛ مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و... با توجه به محدودیت منابع در تخصیص

امکانات برای اجرای سیاست‌ها (برنامه‌های عملی برای حل مسأله)، ضروری است که کلیدی‌ترین عوامل مؤثر بر پدیده اعتماد اجتماعی، شناسایی شده و در جهت کاهش/ رفع (مانند عامل فساد) و یا ارتقا و گسترش (مانند عامل امنیت عمومی) آن عامل اقدام شود تا از این طریق، امکان تدوین برنامه‌های اثربخش‌تر توسط مسئولین، برای جلوگیری از وقوع بحران بی‌اعتمادی در جامعه فراهم گردد.

ادبیات نظری پژوهش

با توجه به این موضوع که در این پژوهش، پیشران‌های مؤثر بر اعتماد اجتماعی، به صورت Free paradigm از میان نظریه‌ها و منابع مرتبط با حوزه اعتماد اجتماعی و نیز نظر خبرگان، شناسایی و احصا شده‌اند؛ لذا به رویکردهای نظری پیرامون پدیده اعتماد اجتماعی به صورت کلی اشاره شده و تعهد به نظریه خاصی مطرح نبوده است.

معنای لغوی اعتماد در فرهنگ عمید برابر است با: وا گذاشتن کار به کسی، اعتماد به معنای تکیه کردن، آهنگ کردن، اطمینان و آرام گرفتن (عمید، ۱۳۶۹: ۲۰۱؛ فلاح‌زاده و دیگران، ۱۳۹۱؛ امیر کافی، ۱۳۷۴: ۵). اعتماد، تردید نسبت به کنش‌های احتمالی دیگران در آینده است (زتومکا، ۱۳۸۶: ۵۰).

فاضلی، اعتماد را نوعی کیفیت ارزیابانه از مناسبات افراد با یکدیگر و با سازمان‌ها، نهادها و نیز مناسبات بین گروه‌ها و نسل‌ها می‌داند. کیفیت ارزیابانه؛ یعنی ما انسان‌ها در زندگی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خودمان و در روابط و مناسباتی که با یکدیگر داریم، نیازمند ارزیابی‌های مستمر از امور هستیم (جمعی از نویسندگان، ۱۳۹۹: ۱۰۷).

در یک تقسیم‌بندی کلی، می‌توان اعتماد را در چهار سطح شناسایی کرد: ۱- اعتماد بنیادین،^۱ شکلی از اعتماد است که در سطح فردی و روان‌شناسی مطرح می‌شود و این نوع از اعتماد موجب می‌شود که فرد به دنیای اطراف خود اعتماد کند و احساس کند که افراد و امور پیرامون او قابل اعتماد هستند؛ مانند اعتماد کودک به والدین خود. (گیدنز، ۱۳۷۷: ۲۳؛ موسوی، ۱۳۹۴: ۱۵) ۲- اعتماد بین شخصی^۲؛ به روابط، کنش و واکنش‌های چهره به چهره مربوط می‌شود. امکان رفع موانع ارتباطی و تعاملات روزانه را به عنوان مثال بین معلم و شاگرد، فروشنده و خریدار فراهم می‌کند (همان، ۶۴؛ موسوی، ۱۳۹۴: ۱۵) ۳- اعتماد تعمیم‌یافته^۳؛ این نوع را برخوردار بودن از حسن‌ظن نسبت به اکثریت افراد جامعه، جدا از این امر که افراد به کدام گروه‌های قومی و قبیله‌ای تعلق یا در کدام گروه‌ها عضویت دارند، تعریف کرده‌اند (امیر کافی، ۱۳۸۰؛ ابراهیمی لویه، ۱۳۸۵: ۶۷). اعتماد تعمیم‌یافته، مبتنی بر تجارب شخصی فرد نیست؛ بلکه بیشتر متکی به نگاه او به جهان

-
1. Basic trust
 2. interpersonal trust
 3. Generalized trust

است که از والدین خود می‌آموزد و کاملاً باثبات و محکم است و در طول زمان، توسط نمونه‌های اتفاقی خیانت یا قربانی (بی‌اعتمادی) از بین نمی‌رود (میرفردی، ۱۳۹۵: ۶۵؛ بختیاری، ۱۳۸۹) ۴- اعتماد به نظام یا سیستم^۱؛ در جوامع امروزی، الزاماً دو طرف فرایند ارتباط را ارتباط‌گران انسانی تشکیل نمی‌دهند، بلکه افراد به‌طور گریزناپذیری ناچار به داشتن ارتباط با کنشگران غیرفردی هستند. به عبارت دیگر؛ موضوع اعتماد، به ساختارهای غیرشخصی راجع است. در اینجا دو نوع اعتماد، اعتماد مدنی یا انتزاعی و اعتماد نهادی مفهوم‌سازی شده است.

الف) اعتماد انتزاعی: نظریه‌پرداز بریتانیایی، گیدنز، نظام‌های انتزاعی را نظام‌های انجام کار فنی یا مهارت تخصصی می‌داند که حوزه‌های وسیعی از محیط مادی و اجتماعی زندگی کنونی ما را تشکیل می‌دهند؛ مثل نظام پزشکی، معماری و غیره. به عنوان مثال؛ هنگامی که شخصی به عنوان مسافر سوار بر هواپیما می‌شود، به سازمان و فرایندی که خلبان هواپیما را آموزش داده است، اعتماد می‌کند؛ بدون این که لزوماً خلبان را به صورت چهره به چهره بشناسد و از مهارت او مطلع باشد (موسوی، ۱۳۹۴: ۱۶).

ب) اعتماد نهادی: این نوع اعتماد، بر میزان کارایی، مقبولیت و اعتمادی که مردم به نهادها (نهادهای رسمی دولتی) دارند، دلالت دارد. مدرسه، دانشگاه، بازار، دادگاه، بانک‌ها، مجلس، نیروی انتظامی و غیره نوعاً از این نوع اعتماد هستند. میزان اعتماد نهادی، بر مبنای نوع و میزان ارزیابی مردم از کارکنان نهادها که در قالب اداره‌ها، سازمان‌ها و ارگان‌ها که در زندگی روزمره خود برای رفع نیازهایشان با آن‌ها در ارتباط هستند، سنجیده می‌شود (علی‌پور، ۱۳۸۸: ۱۱۶).

مباحث نظری مطرح شده درباره اعتماد را می‌توان به سه دسته: سطح خرد، سطح کلان و سطح میانی تقسیم کرد (حیدرآبادی، ۱۳۸۹: ۴۰). در هریک از این سطوح، تئوری‌های متفاوتی ارائه شده که هریک، از منظر و دیدگاه خاصی به پدیده اجتماعی اعتماد نگریسته‌اند.

اعتماد در سطح کلان، نظریه‌پردازانی؛ مانند زیمل، دورکیم، پارسونز، تونیس، اینگلهارت، فوکویاما، پاتنام و لوهمان، با تأکید بر ساخت اجتماعی جامعه، به مطالعه اعتماد اجتماعی پرداخته‌اند. اعتماد در سطح کلان، به عنوان ویژگی روابط اجتماعی و یا ویژگی نظام اجتماعی؛ مانند عملکرد نهادها به‌ویژه نهاد دولت، دموکراسی، عملکرد دستگاه قضایی در اجرای یکسان قانون درباره تمامی مردم، پاسخگویی و شفافیت در امور، توزیع یکسان عدالت و به‌طور کلی به عنوان یک ویژگی جمعی مفهوم‌سازی شده است (میزتال به نقل از بختیاری و امیرکافی، ۱۳۸۹: ۱۸).

اعتماد در سطح خرد، به عنوان ویژگی فردی مطرح می‌شود و بر احساسات، عواطف و ارزش‌های فردی تأکید می‌کند و در بررسی اعتماد، متغیرهای فردی؛ مانند صداقت، راستگویی، وفای به عهد، تمایلات همکاری‌جویانه، نوع دوستی، صراحت، شبکه تعاملات فردی و ... مورد توجه قرار می‌گیرند. نظریه‌پردازانی؛ همچون چلبی، اریکسون، کلمن، جانسون و بلاو از منظر نظریه‌های

خرد، به بررسی تحلیل مفهوم اعتماد پرداخته‌اند. این نظریه‌پردازان، اعتماد را به‌عنوان یک ویژگی فردی و متأثر از کنش‌های افراد در نظر می‌گیرند. در بنیابین، نظریه‌های خرد و کلان اعتماد، نظریه‌پردازانی مانند گیدنز با ارائه تئوری ساختار-بندی، با هرگونه تقلیل‌گرایی در بررسی پدیده اعتماد مخالفت کرده و با تلفیق سطح تحلیل کلان و خرد و سطح مطالعه کنش و ساخت، به بررسی و تحلیل مفهوم اعتماد پرداخته‌اند (ریترز، ۱۳۸۶: ۷۶۸). گیدنز، به مقوله اعتماد در سطح فردی و فرافردی از منظر روان‌شناسی اجتماعی و جامعه-شناسی توجه دارد؛ در سطح فردی وی درباره اعتماد بنیادی بحث می‌کند (ابراهیمی لویه، ۱۳۸۵، ۶۸؛ بختیاری نقل از شریفیان ثانی، ۱۳۸۹: ۱۸).

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر رویکرد، کیفی - تحلیلی و از نظر هدف کاربردی بوده که برای پاسخ به دو سؤال: ۱- پیشران‌های کلیدی مؤثر بر اعتماد اجتماعی کدامند؟ و ۲- ارتباط و شدت تأثیر این پیشران‌های کلیدی بر یکدیگر چگونه است؟ با بهره‌گیری از ترکیبی از روش‌های کیفی و آینده‌پژوهی انجام شده است؛ برای مشخص کردن میزان اثرگذاری و اثرپذیری پیشران‌ها بر یکدیگر، از روش تحلیل اثرات متقاطع^۱ استفاده گردید. بدین منظور با پیشران‌های شناسایی شده، یک ماتریس ۱۱×۱۱ (ماتریس اثرات متقاطع) تشکیل و نظرات خبرگان نسبت به تأثیر هر پیشران بر پیشران دیگر وارد ماتریس شد؛ بدین صورت که از طریق لیست کردن عوامل شناسایی شده در ماتریس ستون‌ها و ردیف‌ها، هر عاملی در کنار عوامل دیگر قرار داده شد. سپس برای هر دو عامل، این سوال از خبرگان پرسیده شد؛ این دو عامل تا چه حد با یکدیگر رابطه مستقیم دارند؟ و از خبرگان خواسته شد تا با توجه به این نکته که متغیرهای سطر بر ستون تأثیرگذار هستند، یکی از اعداد ۰ تا ۳ (عدد ۰ به معنی بدون تأثیر، عدد ۱ به معنی تأثیر ضعیف، عدد ۲ به معنی تأثیر متوسط و عدد ۳ به معنی تأثیر قوی) را در ماتریس بنویسند.

همچنین برای تحلیل ماتریس، از نرم‌افزار میک‌مک^۲ استفاده گردید. نرم‌افزار میک‌مک، یک ابزاری کامپیوتری برای سهولت در انجام تحلیل ساختاری و محاسبات پیچیده ماتریس متقاطع است. با تحلیل میک‌مک و شناسایی عوامل کلیدی، می‌توان روابط بین متغیرها را نیز بررسی کرد و به تهیه سناریوی آینده پرداخت.

گروه خبرگان این تحقیق، با مشارکت ۱۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه و پژوهشگر حوزه علوم اجتماعی که به روش غیرتصادفی (با تکنیک گلوله‌برفی، بدین شکل که با مراجعه به خبرگان از ایشان خواسته می‌شد که شخص بعدی را معرفی کنند) انتخاب گردیدند، تشکیل شد. از طرفی، تنوع رشته‌های تحصیلی خبرگان که شامل؛ جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، آینده‌پژوهی،

1. cross impact Analysis

2. MIC MAC

مدیریت فرهنگی، مردم‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، مدیریت رسانه، اقتصاد و رفاه اجتماعی می‌شد، امکان گردآوری داده‌های قابل اتکا را فراهم آورد. ضمناً محور سؤالات درباره عوامل مؤثر بر آینده اعتماد اجتماعی در خصوص ساکنان شهر تهران در سال ۱۴۰۴ بوده است.

جدول ۱: فراوانی اطلاعات خبرگان

رشته تحصیلی	تعداد	شغل	تعداد	تحصیلات	تعداد	جنسیت	تعداد
جامعه‌شناسی	۴	هیأت علمی و مدرس دانشگاه	۱۰	کارشناسی ارشد	۲	مرد	۱۱
آینده‌پژوهی	۳	پژوهشگر	۵	دکتری	۱۳	زن	۴
مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی	۱						
علوم سیاسی	۲						
جمعیت‌شناسی	۱						
روابط بین‌الملل	۱						
مطالعات فرهنگی	۱						
اقتصاد	۱						
رفاه اجتماعی	۱						
جمع کل	۱۵		۱۵		۱۵		۱۵

یافته‌ها

با مرور منابع، رویکردهای نظری، بررسی اسنادی و مصاحبه‌های اکتشافی و پویش محیطی به روش^۱ (PEST)، فهرستی شامل ۸۰ عامل در حوزه‌های اجتماعی، حقوقی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، زیست محیطی، فناوری و ... که مؤثر بر اعتماد اجتماعی بودند، تهیه و پس از اجرای دلفی و مصاحبه عمیق با خبرگان، در نهایت ۱۱ پیشران کلیدی مؤثر بر اعتماد اجتماعی انتخاب شد.

جدول ۲: پیشران‌های کلیدی مؤثر بر اعتماد اجتماعی (دسته‌بندی شده به روش pest)

پیشران‌ها	مؤلفه‌ها و اجزای پیشران	مرجع
پنداشت از عملکرد دولت/ نظام	ایجاد امنیت افزایش رفاه و درآمد، موفقیت در رعایت قانون، حمایت از آزادی بیان، امنیت سیاسی، امنیت اخلاقی، امنیت شغلی، امنیت اقتصادی	- پیمایش ملی سنجش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان: ۱۳۹۳، ادیبی سده: ۱۳۸۹، امیرپور: ۱۳۸۷، عباس-زاده: ۱۳۸۴، خبرگان
پنداشت از فساد	اختلاس، رشوه، کلاهبرداری، بارتی‌بازی، رانت، تبانی	- منصوریان، قدرتی: ۱۳۸۸ باقری: ۱۳۹۸، خبرگان
مشارکت اجتماعی	انجمنی سیاسی	صادری بی‌بالان: ۱۳۹۸، بهشتی: ۱۳۹۸، نیاز آذری: ۱۳۹۴، فخری: ۱۳۹۲، سیهوند: ۱۳۹۱، کیا کجوری: ۱۳۹۱، آقایی زاده: ۱۳۹۰، غفاری: ۱۳۸۸، افشانی: ۱۳۸۸ جوان: ۱۳۸۷، قدیمی: ۱۳۸۶، خبرگان
پنداشت از عدالت	اجتماعی، سیاسی، قضایی، شغلی	توسلی فرشته: ۱۳۹۵، ادیبی سده: ۱۳۸۹، بخشی جمال زهی: ۱۳۸۹، امیرپور: ۱۳۸۷، علی زمانی: ۱۳، خبرگان
	ارزش‌های مثبت	- باقری: ۱۳۹۸، پور مختار: ۱۳۹۵، امیری: ۱۳۹۵، نیازمند واقع: ۱۳۹۳، جويا: ۱۳۹۰
	گذشت، پابندی به قول و قرار، انصاف، امانتداری	

تغییر ارزش‌های مشترک اخلاقی	ارزش‌های منفی	تقلب و کلاهبرداری، تظاهر و دورویی، تملق و چاپلوسی	وثوقی: ۱۳۸۸، ابراهیمی لویه: ۱۳۸۵ خبرگان
رضایت از زندگی	رضایت از خانواده، رضایت از اوضاع سیاسی، رضایت از محل زندگی، رضایت از اوضاع اقتصادی	مولایی: ۱۳۹۵، نیازمند واقع: ۱۳۹۳، تاج‌الدین: ۱۳۹۱، جوایا: ۱۳۹۰، وثوقی: ۱۳۸۸، ابراهیمی لویه: ۱۳۸۵ خبرگان	
آسیب‌های اجتماعی	بیکاری، اعتیاد، طلاق	خبرگان	
دینداری	مناسکی عقیدتی تجربی	مولایی: ۱۳۹۵، نیک‌خواه: ۱۳۹۴، احمدی قارنائی: ۱۳۹۳، بختیاری: ۱۳۸۹، افخمی: ۱۳۹۱، باقر علیزاده اقدم: ۱۳۹۱، کیاجوری: ۱۳۹۱، سپهوند: ۱۳۹۱، ادیبی سده: ۱۳۸۹، افشانی: ۱۳۸۸، ابراهیمی لویه: ۱۳۸۵، خبرگان	
احساس امنیت	امنیت جانی	باقری: ۱۳۹۸، پور مختار: ۱۳۹۵، نیازمند واقع: ۱۳۹۳، محمودی: ۱۳۹۲، جوایا: ۱۳۹۰، منصوریان: ۱۳۸۸، وثوقی: ۱۳۸۸، صاری بی‌بالان، خبرگان	
دگرخواهی	-----	مولایی: ۱۳۹۵، نیازمند واقع: ۱۳۹۳، افخمی: ۱۳۹۱، جوایا: ۱۳۹۰، وثوقی: ۱۳۸۸، جوان: ۱۳۸۷، ابراهیمی لویه: ۱۳۸۵، خبرگان	
رشد و گسترش فن آوری و نوآوری‌های ارتباطی	-	دسترسی به فضای مجازی (اینترنت)، نرخ مصرف رسانه‌های اجتماعی (تلگرام، واتس‌آپ و ...)	پورمختار: ۱۳۹۵، بختیاری: ۱۳۸۹، خبرگان

مأخذ: یافته‌های محقق

تحلیل نتایج خروجی میک مک

بر اساس نتایج خروجی نرم‌افزار میک مک، درجه پرشدگی ماتریس، ۹۰،۹۰ درصد است؛ حکایت از این امر دارد که عوامل شناسایی شده، تأثیر بسیار پراکنده و زیادی بر یکدیگر گذاشته‌اند. به عبارت دیگر؛ سیستم از وضعیت ناپایداری برخوردار می‌باشد. از مجموع ۱۱۰ رابطه قابل ارزیابی بین متغیرهای این ماتریس، تعداد ۱۱ رابطه دارای ارزش صفر (یعنی عدم رابطه مستقیم)، تعداد ۲۱ رابطه دارای ارزش یک (تأثیرگذاری پایین)، تعداد ۵۴ رابطه دارای ارزش دو (تأثیر-گذاری متوسط) و نیز تعداد ۳۵ رابطه دارای ارزش سه (اثرگذاری بالا) بودند. از طرفی نیز بر مبنای شاخص‌های آماری، ماتریس با دو بار چرخش (تکرار)، داده‌ای از مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۱۰۰ درصد برخوردار بوده است که این امر، نشان دهنده روایی بالای پرسشنامه و پاسخ‌های آن می‌باشد.

جدول ۳: ماتریس اثرات متقابل پیشران‌های اعتماد اجتماعی

پیشران‌های کلیدی اعتماد اجتماعی	فساد	عملکرد دولت	عدالت	تغییر ارزش‌ها	مشارکت اجتماعی	دینداری	رضایت از زندگی	ارزش‌های امنیتی	آسیب‌های اجتماعی	گسترش فناوری‌ها	دگرخواهی
پنداشت از فساد	0										
پنداشت از عملکرد دولت		0									
پنداشت از عدالت			0								
تغییر ارزش‌های مشترک				0							
مشارکت اجتماعی					0						
دینداری						0					
رضایت از زندگی							0				
احساس امنیت								0			
آسیب‌های اجتماعی									0		
گسترش فناوری‌های ارتباطی										0	
دگر خواهی											0

تحلیل روابط متقابل بین پیشران‌ها

در مجموع، پیشران‌ها دارای دو نوع تأثیر هستند: ۱- تأثیر مستقیم ۲- تأثیر غیرمستقیم

تحلیل ماتریس مجموع اثرات مستقیم

در ماتریس اثرات متقاطع، مجموع اعداد سطرهای هر پیشران، مشخص کننده میزان اثرگذاری آن پیشران، بر پیشران‌های دیگر و جمع ستونی هر پیشران نیز نشان‌دهنده میزان اثرپذیری آن پیشران از پیشران‌های دیگر است. با توجه به خروجی حاصل از پردازش داده‌ها، توسط نرم‌افزار میک‌مک، مطابق جدول ۲ و ۳، تأثیرپذیرترین پیشران در رابطه مستقیم، پیشران رضایت از زندگی و همچنین تأثیرگذارترین پیشران، پیشران پنداشت از عدالت می‌باشد.

جدول ۴: رده‌بندی پیشران‌ها بر اساس اثرپذیری مستقیم

ردیف	عنوان پیشران
۱	پنداشت از عدالت
۲	مشارکت اجتماعی
۳	آسیب‌های اجتماعی
۴	پنداشت از فساد
۵	پنداشت از عملکرد دولت
۶	رضایت از زندگی
۷	ارزش‌های مشترک
۸	فناوری‌های ارتباطی
۹	امنیت جانی
۱۰	دگرخواهی (نوع دوستی)
۱۱	دینداری

جدول ۵: رده‌بندی پیشران‌ها براساس اثرگذاری مستقیم

ردیف	عنوان پیشران
۱	رضایت از زندگی
۲	پنداشت از عملکرد دولت
۳	پنداشت از عدالت
۴	ارزش‌های مشترک
۵	مشارکت اجتماعی
۶	پنداشت از فساد
۷	آسیب‌های اجتماعی
۸	امنیت جانی
۹	دگرخواهی (نوع دوستی)
۱۰	فناوری‌های ارتباطی
۱۱	دینداری

تحلیل ماتریس مجموع اثرات غیرمستقیم

متغیرهای پیشران بر اساس میزان اثرگذاری و اثرپذیری غیرمستقیم، در جدول‌های شماره ۴ و ۵ رده‌بندی شده‌اند. با توجه به پردازش داده‌ها بر اساس خروجی نرم‌افزار میک‌مک، اثرگذارترین پیشران در روابط غیرمستقیم، پیشران پنداشت از عدالت و همچنین اثرپذیرترین پیشران نیز پیشران پنداشت از عملکرد دولت می‌باشد.

جدول ۶: رده‌بندی پیشران‌ها براساس اثرگذاری غیرمستقیم

ردیف	عنوان پیشران
۱	پنداشت از عدالت
۲	مشارکت اجتماعی
۳	آسیب‌های اجتماعی
۴	پنداشت از فساد
۵	پنداشت از عملکرد دولت
۶	رضایت از زندگی
۷	فناوری‌های ارتباطی
۸	ارزش‌های مشترک
۹	امنیت جانی
۱۰	دگرخواهی (نوع دوستی)
۱۱	دینداری

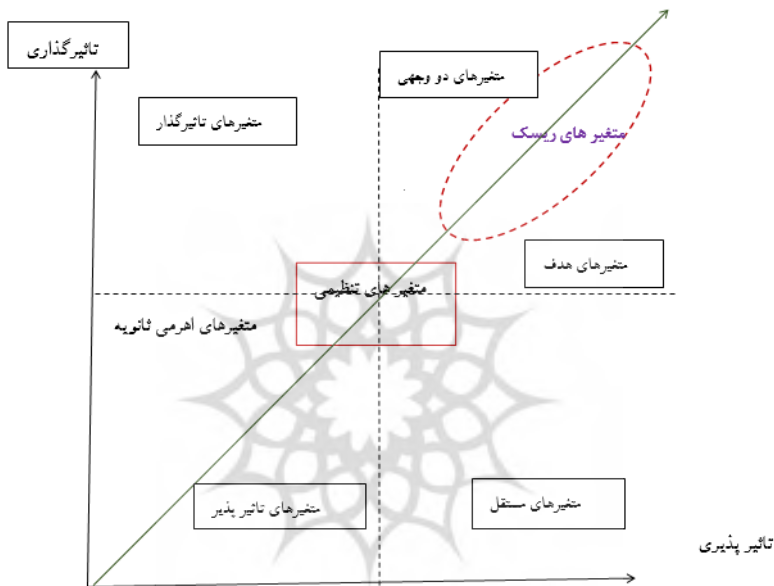
جدول ۷: رده‌بندی پیشران‌ها براساس اثرپذیری غیرمستقیم

ردیف	عنوان پیشران
۱	پنداشت از عملکرد دولت
۲	رضایت از زندگی
۳	پنداشت از عدالت
۴	ارزش‌های مشترک
۵	مشارکت اجتماعی
۶	پنداشت از فساد
۷	آسیب‌های اجتماعی
۸	امنیت جانی
۹	دگرخواهی (نوع دوستی)
۱۰	فناوری‌های ارتباطی
۱۱	دینداری

بصری سازی متغیرها بر روی نمودار با توجه به میزان تأثیرات

همان طور که گفته شد، مجموع عددهای هر سطر، حاکی از اثرگذاری پیشران و مجموع عددهای هر ستون مربوط به تأثیرپذیری پیشران است؛ بنابراین می توان تمامی پیشران ها و محیط در برگیرنده آن ها را در یک نمودار مفهومی یا یک محور مختصات اثرپذیری - اثرگذاری نمایش داد.

نمودار ۱ - بصری سازی متغیرها با توجه به تأثیرات آن ها



تأثیرگذاری - تأثیرپذیری (Godet, 1994)

ناحیه اول^۱

این متغیرها بیشتر اثرگذار هستند تا اثرپذیر؛ در ناحیه شمال غربی شبکه مختصات قرار می گیرند. متغیرهای اثرگذار، بحرانی ترین مؤلفه ها می باشند، زیرا که تغییرات سیستم به آن ها وابسته است و همچنین میزان کنترل بر این متغیرها حائز اهمیت است. از طرفی هم این متغیرها به عنوان متغیر ورودی سیستم هستند. متغیرهای محیطی، اغلب در این ناحیه قرار دارند که به شدت بر سیستم تأثیر می گذارند. این متغیرها، قابل کنترل از طرف سیستم نیستند و همین طور قابل دستکاری توسط انسان هم نیستند؛ به دلیل این که خارج از سیستم هستند.

1. input variables

نتایج حاصل از پردازش داده‌ها به‌عنوان خروجی سیستم، متغیر توسعه و گسترش تکنولوژی و فناوری‌های ارتباطی را به‌عنوان متغیر محیطی شناسایی کرده است.

ناحیه دوم^۱

متغیرهای دوجویی در این ناحیه قرار دارند. متغیرهای دوجویی؛ شامل متغیرهای ریسک و هدف هستند.

متغیرهای ریسک، حول و حوش خط قطری ناحیه شمال شرقی قرار می‌گیرند و از ظرفیت بسیار بالایی برای تبدیل شدن به بازیگران کلیدی سیستم برخوردار هستند و قابلیت تبدیل شدن به نقطه انفصال سیستم را به علت ماهیت ناپایدارشان دارند.

متغیرهای هدف، در زیر خط قطری ناحیه شمال شرقی قرار گرفته‌اند و بیشتر اثرپذیر هستند تا اثرگذار و می‌توان با قطعیت کامل، آن‌ها را به‌عنوان نتایج تکامل سیستم شناسایی کرد؛ یعنی با دستکاری کردن این متغیرهاست که می‌توان به تغییرات تکامل سیستم دست یافت. بنابراین این متغیرها بیشتر از آنکه نتیجه سیستم باشند و از پیش تعیین شده باشند، بیانگر اهداف سیستم هستند.

در نتایج حاصل از پردازش داده‌ها به‌عنوان خروجی سیستم، متغیرهای: پنداشت از عدالت، آسیب‌های اجتماعی، مشارکت‌های اجتماعی، پنداشت از فساد، پنداشت از عملکرد دولت، رضایت از زندگی و تغییر ارزش‌های مشترک، شناسایی شده است.

ناحیه سوم^۲

متغیرهای تأثیرپذیر یا نتیجه که در ناحیه جنوب شرقی قرار دارند. این متغیرها، اثرپذیری بالا و اثرگذاری پایین دارند و نسبت به تکامل متغیرهای تأثیرگذار و دوجویی بسیار حساس هستند. این عوامل، متغیرهای خروجی سیستم هستند. در نتایج حاصل از پردازش داده‌ها توسط نرم افزار، متغیر خروجی شناسایی نشده است.

ناحیه چهارم^۳

متغیرهای مستقل یا مستثنی در ناحیه جنوب غربی شبکه مختصات قرار دارند. این متغیرها، تأثیرگذاری و اثرپذیری پایینی دارند و سه دسته‌اند: متغیرهای گسسته، متغیرهای اهرمی ثانویه و متغیرهای تنظیمی.

1.intermediates

2.resultant

3.Excluded variables

متغیرهای گسسته، در نزدیکی مبدأ مختصات قرار دارند و قرار گرفتن آن‌ها در این موقعیت، حاکی از آن است که ارتباطی به پویایی و تغییرات کنونی سیستم ندارند و می‌توان آن‌ها را از سیستم خارج کرد.

در نتایج حاصل از پردازش داده‌ها به‌عنوان خروجی سیستم، متغیر دینداری به‌عنوان متغیر گسسته شناسایی شده است.

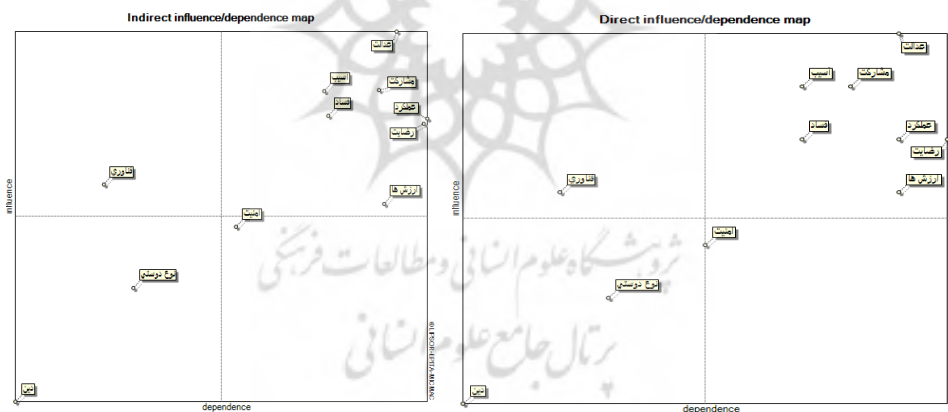
متغیرهای اهرمی ثانویه، این دست از متغیرها با وجود آن که کاملاً مستقل هستند، بیشتر از این که تأثیر بپذیرند، اثرگذار هستند و در بالای خط قطری ناحیه جنوبی غربی قرار دارند و می‌توان به‌عنوان نقاطی برای سنجش و معیار از آن‌ها استفاده کرد.

نتایج حاصل از پردازش داده‌ها به‌عنوان خروجی سیستم، متغیر دگرخواهی (نوع دوستی) را به‌عنوان متغیر گسسته شناسایی کرده است.

متغیرهای تنظیمی، در مرکز ثقل شبکه مختصات قرار می‌گیرند و می‌توانند به‌صورت متغیرهای ریسک ثانویه، متغیر اهرمی ثانویه و اهداف ضعیف عمل کنند.

نتایج حاصل از پردازش داده‌ها به‌عنوان خروجی سیستم، متغیر امنیت جانی را به‌عنوان متغیر گسسته شناسایی کرده است.

شکل ۱: اثرپذیری و اثرگذاری مستقیم متغیرهای پیشران‌ها
شکل ۲: اثرگذاری و اثرپذیری غیر مستقیم متغیرهای پیشران‌ها

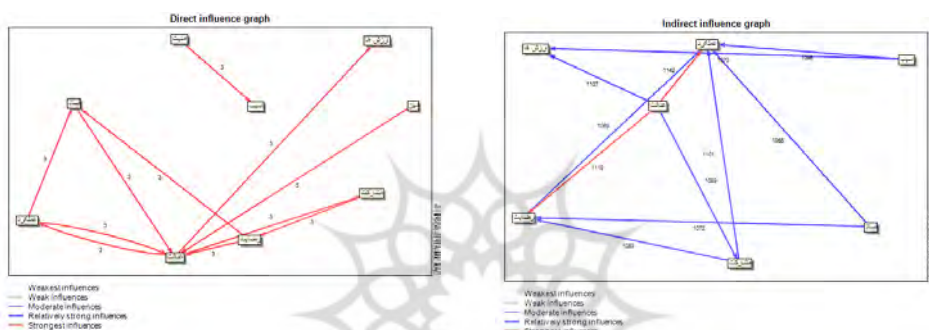


نکته: جابجایی پیشران‌ها در شبکه مختصات در روابط غیرمستقیم جالب توجه است. پیشران امنیت اجتماعی، به سمت ناحیه اول (شمال شرقی) نزدیکتر شده و می‌تواند به‌عنوان متغیر هدف شناخته شود. همچنین پیشران مشارکت اجتماعی، از بالای خط قطری (متغیر ریسک)، به زیر خط قطری (تبدیل شدن به متغیر هدف) جابجا شده است.

گراف نمایش روابط بین پیشران‌ها

شکل شماره ۴، نشان دهنده روابط بین پیشران‌ها است؛ بدین صورت که میزان اثرگذاری پیشران‌ها بر یکدیگر مشخص گردیده است. اثرگذاری متغیرها بر یکدیگر، از حالت بسیار ضعیف تا بسیار قوی درجه بندی شده است. خطوط قرمز رنگ، بیانگر این مطلب است که پیشران‌ها اثرگذاری بسیار قوی بر یکدیگر دارند. همچنین خطوط آبی نیز بر اساس قطر خطوط، اثرگذاری متوسط یا نسبتاً قوی بین پیشران‌ها را نشان می‌دهند. همچنین جهت فلش‌ها نیز نشان از این امر دارد که کدام پیشران بر یکدیگر تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال؛ براساس ارتباط مستقیم، پیشران فساد تأثیری قوی بر پیشران عدالت دارد.

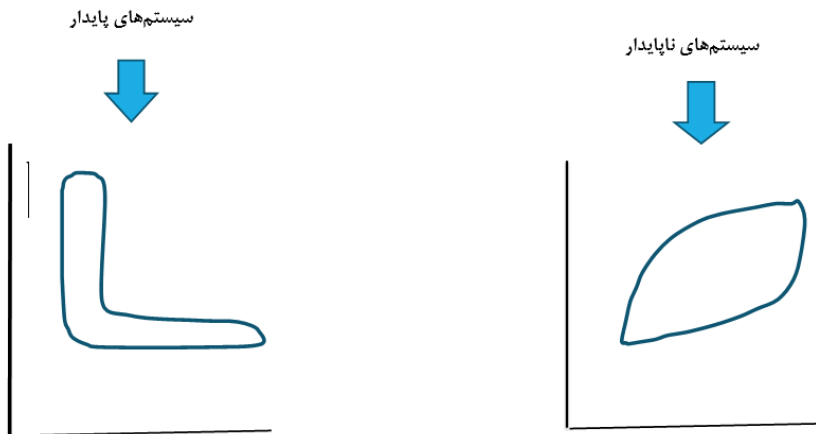
شکل شماره ۴ - گراف شدت اثرگذاری پیشران‌ها بر یکدیگر با توجه به روابط مستقیم و غیرمستقیم:



پایداری و ناپایداری سیستم

برای شناسایی و تحلیل متغیرهای کلیدی و تأثیرگذار در هر سیستمی، نیاز است که وضعیت پایداری یا ناپایداری آن سیستم را شناخت و تحلیل کرد. نحوه پراکنش متغیرها در شبکه مختصات، نشان دهنده پایداری یا ناپایداری سیستم است. در سیستم‌های پایدار، پراکنش متغیرها به صورت L انگلیسی است؛ بدین معنی که بعضی از متغیرها دارای اثرگذاری بالا و برخی دیگر از متغیرها دارای اثرپذیری بالا هستند. در سیستم‌های پایدار، در مجموع سه دسته متغیر قابل مشاهده هستند: الف) متغیرهای کلیدی؛ این متغیرها تأثیر بسیار زیادی بر سیستم دارند؛ ب) متغیرهای مستقل ج) متغیرهای نتیجه؛ این نوع متغیرها، متغیرهای خروجی سیستم محسوب می‌شوند. در سیستم‌های پایدار، جایگاه هر کدام از متغیرها کاملاً مشخص است و نقش آن نیز به وضوح قابل ارائه می‌باشد. در مقابل، در سیستم‌های ناپایدار، وضعیت پیچیده تر از سیستم‌های پایدار است. در این سیستم‌ها، متغیرها اطراف محور قطری صفحه مختصات پراکنده هستند و در بیشتر مواقع، حالت بینابینی از اثرگذاری و اثرپذیری را نشان می‌دهند. این امر باعث می‌شود که ارزیابی و شناسایی عوامل کلیدی مشکل شود. با این حال، در این سیستم نیز راه‌هایی ترسیم شده‌اند که می‌توانند راهنمای گزینش و شناسایی عوامل کلیدی باشند (Godet, 2006).

شکل شماره ۵ - پایداری و ناپایداری سیستم



بنا بر وضعیت پراکنش متغیرهای پیشران در شبکه مختصات و با توجه به این‌که بیشتر متغیرها حول محور قطری پراکنده هستند، این‌طور می‌توان برداشت کرد که وضعیت سیستم ناپایدار است. این وضعیت، نشان از اثرگذاری بالای متغیرهای پیشران در سیستم و همچنین تهدید سیستم به‌علت کمبود متغیرهای اثرگذار دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

واقعیت‌های اجتماعی با یکدیگر ارتباط دارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. شناخت و حل مسائل اجتماعی، در گرو شناخت دقیق و صحیح این ارتباطات است؛ هرچند امکان شناسایی تمام عواملی که یک پدیده اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند میسر باشد، اما به‌طور قطعی امکان برنامه‌ریزی و هدایت آن‌ها به سمت هدف و مقصد برنامه‌ریز ناممکن است. بنابراین لازم است که از بین متغیرهای متعدد، دست به‌گزینش و انتخاب زد و منابع و امکانات را در جهت نیل به هدف‌های واقع‌بینانه و دست‌یافتنی بسیج کرد.

اعتماد اجتماعی، یکی از واقعیت‌های بسیار مهم در جوامع بشری است که ارتقا یا کاهش آن، تأثیری بسزا در نحوه کنشگری بین افراد و نیز با نهادهای اجتماعی دارد. این پدیده اجتماعی، متأثر از عوامل بسیاری می‌باشد که شناسایی این عوامل، امکان بالقوه‌ای را برای تدوین سیاست‌ها و استراتژی‌های اثربخش و کارا توسط نهادها و سازمان‌های مرتبط فراهم می‌کند. همان‌طور که گفته شد، امکان دخیل کردن تمامی متغیرهای شناسایی شده در امر تدوین سیاست‌ها و برنامه‌ریزی وجود ندارد. بنابراین باید کلیدی‌ترین عوامل مشخص شوند. هدف اصلی این مقاله، شناسایی مهم‌ترین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر اعتماد اجتماعی و تحلیل شدت اثرگذاری و اثر-پذیری آن پیشران‌ها بر یکدیگر بود که برای پاسخ به سؤال: عوامل مؤثر بر اعتماد اجتماعی کدامند؟ با توجه به رویکرد روش‌شناختی، مقاله (کیفی - تحلیلی) از روش‌های کتابخانه‌ای شامل؛

مرور منابع، فیش‌نویسی و نیز ترکیبی از روش‌های آینده‌پژوهی؛ مانند روش پویش محیطی، تکنیک دلفی و تحلیل اثرات متقابل استفاده شد.

با توجه به یافته‌های پژوهش، یازده پیشران کلیدی که بر اعتماد اجتماعی مؤثر هستند؛ شامل: ۱- پنداشت از فساد ۲- پنداشت از موفقیت دولت/ نظام در حل مشکلات ۳- پنداشت از عدالت ۴- تغییر ارزش‌ها ۵- مشارکت اجتماعی ۶- دینداری ۷- رضایت از زندگی ۸- رشد و گسترش فن‌آوری و نوآوری‌های ارتباطی ۹- امنیت جانی ۱۰- آسیب‌های اجتماعی ۱۱- دگرخواهی.

در پاسخ به سوال؛ ارتباط و شدت تأثیر پیشران‌های کلیدی بر یکدیگر چگونه است؟ با تحلیل اثرات متقابل پیشران‌ها مشخص شد که بر اساس روابط مستقیم، به‌ترتیب بیشترین اثرگذاری مربوط به پیشران پنداشت از عدالت و بیشترین تأثیرپذیری، مربوط به پیشران رضایت از زندگی و همچنین در اثرگذاری و اثرپذیری بر مبنای رابطه غیرمستقیم، به‌ترتیب بیشترین اثرگذاری مربوط به پیشران پنداشت از عدالت و بیشترین اثرپذیری مربوط به پیشران پنداشت از عملکرد دولت بوده است.

پیشنهادهای

با توجه به یافته‌های تحقیق و شدت اثرپذیری و اثرگذاری متقابل، پیشران‌های مؤثر بر اعتماد اجتماعی بر یکدیگر پیشنهاد می‌شود.

شیوه‌ها و فرایندهای انجام کار در دولت، سازمان‌های دولتی و نیز نهادهای حاکمیتی و عمومی اصلاح و نیز بهبود یابد.

دولت/ حاکمیت، در جهت اجرای عدالت در ابعاد مختلف آن کاراتر عمل نماید.

فرصت‌ها و امکانات بین تمام اقشار مردم، در همه نقاط کشور به‌طور واقع بینانه و مؤثرتر توزیع شود.

حاکمیت، در گسترش دموکراسی به‌طور عاجل اقدام کند و امکان حضور بیشتر داوطلبان با دیدگاه‌های مختلف سیاسی در انتخابات مختلف فراهم شود تا انگیزه مردم برای مشارکت بیشتر گردد.

بازبینی و تصحیح قوانین قدیمی که احتمالاً ناکارآمد باشند و نیز لغو قوانین فسادزا در تمام حوزه‌ها (قضایی، اقتصادی، کیفری)

اجرای قانون به‌طور یکسان برای همه مردم در ایجاد اعتماد به حاکمیت بسیار مؤثر است.

فراهم نمودن امکان سرمایه‌گذاری اقتصادی در محیطی امن، باثبات و نیز ایجاد فرصت‌های شغلی متعدد می‌تواند به رضایت از زندگی مردم کمک شایانی کند.

ایجاد و حفظ امنیت عمومی.

کمک به بهبود گردش آزادانه اطلاعات و استفاده از ظرفیت رسانه‌های اجتماعی، در مبارزه با فساد و نظارت بر رفتار مسئولین.

کتابنامه

- آرام، هاشم، وثوقی، منصور (۱۳۸۸)، بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در شهر خلخال (استان اردبیل)، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۳(۳): ۱۳۳-۱۵۴.
- آقای زاده، سعید (۱۳۹۰)، مطالعه انواع اعتماد اجتماعی شهروندان رشت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.
- ابراهیمی لویه، عادل (۱۳۸۸)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن، در بین مردم شهر گرمسار، پیک نور، ۷(۳): ۶۵-۸۴.
- ابراهیمی لویه، عادل، نیازمند واقع، سیده مهسا (۱۳۹۳)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین مردم شهر رشت، فصلنامه علوم رفتاری، شماره ۲۱، ۹-۳۶.
- ادریسی، افسانه و دیگران (۱۳۹۰)، بررسی و تبیین اعتماد اجتماعی از رویکرد نظریه ساخت‌یابی گیدنز، فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی، سال اول، شماره اول، صص ۳۲-۹.
- ادیبی سده، مهدی و دیگران (۱۳۸۹)، سنجش اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در مراکز شهرستان‌های چهارمحال بختیاری، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱(۴): ۹۷/۱۲۲.
- اسکندری فرد، امیرمختار و دیگران (۱۳۹۲)، رابطه اعتماد اجتماعی و وفاق اجتماعی (مطالعه در شهر یزد)، مسائل اجتماعی ایران، ۴(۲): ۳۷-۵۴.
- افخمی، مینا، خادمیان، طلیعه (۱۳۹۱)، تأثیر تعاملات اجتماعی بر اعتماد اجتماعی شهروندان تهران و مطالعه موردی منطقه ۳ و ۱۷ شهر تهران، فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۵(۲۰): ۳۹-۶۱.
- افشانی، سید علیرضا و دیگران (۱۳۸۸)، اعتماد اجتماعی در شهر یزد: تحلیلی از سطوح و عوامل، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۰(۴): ۵۷-۷۴.
- امیرپور، مهناز (۱۳۸۶)، بررسی جامعه‌شناختی میزان اعتماد اجتماعی گروه‌های قومی نسبت به سیاست‌های اجتماعی دولت (مطالعه موردی استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی)، فصلنامه علمی و پژوهشی علوم اجتماعی، ۳(۱۴): ۴۲-۶۳.
- امیری، رومینا و دیگران (۱۳۹۵)، تأثیر فضایل انسانی مثبت‌نگر بر اعتماد اجتماعی در بین شهروندان شهر اصفهان، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۱۷(۱): ۶۰-۶۸.
- امیرکافی، مهدی (۱۳۷۵)، اعتماد اجتماعی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- بختیاری، مهدی (۱۳۸۹)، اعتماد اجتماعی و برخی عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی شهر قم)، دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

بخشی جمال زهی، قادر (۱۳۸۹)، بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین معلمان و دانشگاهیان شهر زاهدان، پایان‌نامه دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور تهران، دانشکده علوم اجتماعی.

بهشتی، سیدصمد، کهنسال خوب، احسان (۱۳۹۸)، تبیین جامعه‌شناختی وضعیت اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر دهدشت)، دو فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۸(۱۴): ۲۶۱-۲۸۲.

توسلی فرشته، فرزاد و دیگران (۱۳۹۵)، اعتماد اجتماعی و عوامل مرتبط با آن (مطالعه پیمایشی جوانان شهر مشهد)، فصلنامه علوم اجتماعی، ۲۶(۷۶): ۱۱۲-۱۴۳.

جمعی از نویسندگان (۱۳۹۹)، در جستجوی اعتماد اجتماعی در ایران، تهران، نشر کتاب پارسه. جمیلی، فاطمه و دیگران (۱۳۹۰)، اعتماد به جنس مخالف در میان جوانان شهر تهران، مطالعات جامعه‌شناختی، ۱۹(۱): ۱-۲۲.

جویا، فاطمه، فرزانه، سیف اله (۱۳۹۰)، تحلیل اجتماعی عوامل مؤثر بر اعتماد اجتماعی جوانان (بررسی تجربی جوانان شهر کتاب)، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی.

جوان، قاسم (۱۳۸۷)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین ساکنان شهر مشهد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی.

چلبی، مسعود (۱۳۷۵)، جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، تهران، نشر نی. حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۰)، مبانی اصول و روش‌های آینده‌پژوهی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).

حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۳)، جامعه‌شناسی اخلاق (تحلیل وضعیت اخلاق اجتماعی در جامعه ایران)، تهران، جامعه‌شناسان.

حیدرآبادی، ابوالقاسم (۱۳۸۹)، اعتماد اجتماعی و عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر آن (مطالعه موردی جوانان ۲۰-۲۹ ساله، استان مازندران)، جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۱۱(۱): ۳۹-۶۶.

حیدرآبادی، ابوالقاسم، صالح آبادی، ابراهیم (۱۳۹۱)، گونه‌شناسی اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در شهر ساری، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۴(۳): ۱۱۵-۱۲۹.

حیدری، سعیده، وثوقی، منصور (۱۳۹۰)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر ایلام و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۲(۳): ۱۶۱-۱۸۰.

دهقان، محسن و دیگران (۱۳۹۸)، رابطه اداری فساد و اعتماد اجتماعی در بین شهروندان (مطالعه درباره شهرهای آمل، ساری و چالوس استان مازندران)، مسائل اجتماعی ایران، ۱۰(۲): ۱۳۱-۱۵۶.

- رزم‌آهنگ، مهدی صادقی، شاهدانی، مهدی (۱۳۹۸)، واکاوی رابطه بین فساد عینی و اداری با مؤلفه اعتماد اجتماعی تعمیم یافته، فصلنامه راهبرد مجلس، ۲۷(۱۰۳): ۳۱-۵۰.
- ریترز، جورج (۱۳۹۱)، نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- ظهیری‌نیا، مصطفی، نیک‌خواه، هدایت اله (۱۳۹۴)، سنجش میزان اعتماد اجتماعی در بین ساکنان شهر بندر عباس و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۶(۱): ۱۶۱-۱۲۵.
- عباس‌زاده، محمد و دیگران (۱۳۹۰)، اعتماد به دستگاه‌های اجرایی و عوامل مؤثر بر آن، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۲(۱): ۸۳-۱۰۶.
- عباس‌زاده، محمد (۱۳۸۳)، عوامل مؤثر بر شکل‌گیری اعتماد اجتماعی دانشجویان، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، ۴(۱۵): ۲۶۷-۲۹۲.
- علی‌پور، پروین و همکاران (۱۳۸۸)، اعتماد و مشارکت (بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در شهر تهران)، مجله جامعه‌شناسی ایران، ۱۰(۲): ۱۰۹-۱۳۵.
- علیزاده اقدم، محمدباقر و دیگران (۱۳۹۱)، بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اعتماد اجتماعی دبیران مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهرستان مرنده، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۳(۳): ۱۶۷-۱۸۴.
- علیزاده اقدم، محمدباقر و دیگران (۱۳۹۳)، بررسی اعتماد شهروندان به پلیس با تأکید بر دیدگاه عدالت رویه‌ای و عملکرد پلیس، پژوهشی‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۵(۳): ۱-۲۰.
- فلاح زاده، میرزا عبدالرسول و دیگران (۱۳۹۱)، اعتماد اجتماعی به مدیریت شهری و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، ۱۱(۲): ۵۵-۹۰.
- فلاح زاده ابرقوئی و دیگران (۱۳۹۲)، سنجش میزان اعتماد اجتماعی شهروندان به مدیریت شهری تهران با استفاده از روش تاپسیس‌فازی، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، ۲(۵): ۸۹-۱۰۱.
- کیاکجوری، سعید، افراسیابی، حسین (۱۳۹۱)، بررسی عوامل و پیامدهای اعتماد اجتماعی در میان دانشجویان، دوفصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، ۱۱(۲): ۱۴۳-۱۶۵.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴)، پیامدهای مدرنیت، محسن ثلاثی، تهران: مرکز.
- مجلس شورای اسلامی، مرکز پژوهش‌ها، معاونت پژوهش (۱۳۸۲)، طرح فساد، شماره مسلسل ۶۶۸۲، کد موضوعی ۴۱۰.
- مختارپور، مهدی (۱۳۹۵)، تبیین پدیدار شناختی ابعاد اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: منطقه ۷ شهر تهران)، پژوهش‌های جامعه‌شناختی، ۱۰(۲): ۷۱-۹۵.

منصوریان، محمدکریم، قدرتی، حسین (۱۳۸۸)، اعتماد اجتماعی و تعیین کننده‌های آن: رهیافت نهادمحور یا رهیافت جامعه‌محور؟، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۰(۲): ۱۸۹-۲۱۵.

مولایی، جابر و دیگران (۱۳۹۵)، بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان اعتماد اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دختر دانشگاه پیام نور شهرآبدانان)، فصلنامه توسعه اجتماعی، ۱۰(۴): ۱۰۵-۱۲۲.

نیاز آذری، کیومرث و دیگران (۱۳۹۴)، مقایسه میزان اعتماد اجتماعی دانشجویان بر حسب متغیرهای شخصی (دانشجویان دوره کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری)، فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی، ۷(۲): ۲۵-۳۸.

نیازمند واقع، سیده مهسا و ابراهیمی لویه، عادل (۱۳۹۲)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین مردم شهر رشت، فصلنامه علوم رفتاری، ۶(۲۱): ۹-۳۵.

وثوقی، منصور و رحمانی، مصطفی (۱۳۹۲)، بررسی راهکارهای افزایش اعتماد اجتماعی میان مدیریت شهری و شهروندان تهرانی (مطالعه موردی: مناطق ۳، ۷، ۱۹ کلان‌شهر تهران)، فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۳(۱۱): ۳۱-۴۲.

وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران (۱۳۹۶)، شورای اجتماعی کشور با همکاری دانشگاه تهران و دفتر طرح‌های ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

یافته‌های پیمایش در ۲۸ استان کشور (۱۳۸۱)، ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، موج اول، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دفتر طرح‌های ملی، بهار.

یافته‌های پیمایش در ۲۸ مرکز استان کشور (۱۳۸۲)، ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، موج دوم، ویرایش اول، طرح‌های ملی - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

یافته‌های پیمایش ملی (۱۳۹۴)، ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، موج سوم، گزارش کشوری، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، دفتر طرح‌های ملی، با همکاری مرکز ملی رصد اجتماعی.

یافته‌های سنجش سرمایه اجتماعی، موج اول، (۱۳۸۳)، مجری وزارت کشور.

یافته‌های سنجش سرمایه اجتماعی، موج دوم (۱۳۹۳)، دفتر طرح‌های ملی.

References

- A group of writers (2019), in search of social trust in Iran, Tehran, Ketab Parse Publishing.
- Abbaszadeh, Mohammad (2004), Factors affecting the formation of students' social trust, Scientific-Research Quarterly of Social Welfare, 4(15): 267-292. (in Persian)
- Abbaszadeh, Mohammad and others (2010), trust in executive institutions and factors affecting it, Applied Sociology, 22(1): 83-106. (in Persian)

- Adibi Sedeh, Mehdi and others (2009), measuring social trust and factors affecting it in the centers of Chaharmahal Bakhtiari cities, *Applied Sociology*, 21(4): 122/97. (in Persian)
- Afkhami, Mina, Khademian, Talieh (2013), the effect of social interactions on the social trust of Tehran citizens and a case study of districts 3 and 17 of Tehran, *Social Research Quarterly*, 5(20): 39-61. (in Persian)
- Afshani, Seyed Alireza and others (2009), Social trust in Yazd city: An analysis of levels and factors, *Applied Sociology*, 20(4): 57-74. (in Persian)
- Aghaeizadeh, Saeed (2018), study of types of social trust of Rasht citizens, master's thesis, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities. (in Persian)
- Alipour, Parveen et al. (2008), Trust and participation (examining the relationship between trust and social participation in Tehran), *Iranian Journal of Sociology*, 10(2): 135-109. (in Persian)
- Alizadeh Aghdam, Mohammad Baqer and others (2013), investigation of social factors related to the social trust of secondary education teachers in Marand city, *Applied Sociology*, 23(3): 167-184. (in Persian)
- Alizadeh Aghdam, Mohammad Baqer and others (2013), investigation of citizens' trust in the police with an emphasis on the perspective of procedural justice and police performance, *Strategic Researches of Security and Social Order*, 5(3): 1-20. (in Persian)
- Amiri, Romina and others (2015), The effect of positive human virtues on social trust among the citizens of Isfahan city, *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 17(1): 60-68. (in Persian)
- AmirKafi, Mehdi (1996), social trust, Master's thesis, Shahid Beheshti University, Faculty of Literature and Humanities. (in Persian)
- Amirpour, Mahnaz (2016), Sociological investigation of the level of social trust of ethnic groups towards the government's social policies (a case study of Razavi, North and South Khorasan provinces), *Scientific and Research Quarterly of Social Sciences*, 3(14): 42-63. (in Persian)
- Aram, Hashem, Vothoqi, Mansour (2008), Investigation of social trust and factors affecting it in Khalkhal city (Ardebil province), *Social Science Journal*, 3(3): 133-154. (in Persian)
- Bakhtiari, Mehdi (2010), Social trust and some factors influencing it (case study of Qom), University of Isfahan, Faculty of Literature and Humanities, Master's Thesis. (in Persian)
- Bakshi Jamal Zahi, Qadir (2009), investigation of social trust and its influencing factors among teachers and academics of Zahedan city, thesis of Payam Noor University, Tehran province, Payam Noor Center, Faculty of Social Sciences. (in Persian)
- Barrett, M. and J. short (1992). Images of European people in a Group of 5- 10 Year Old English school Children, *British Journal of Developmental Psychology*, 10.

- Beheshti, Seyyed Samad, Kohnsal Khoob, Ehsan (2018), Sociological explanation of the state of social trust and factors affecting it (case study: Dehdasht city), Contemporary Sociological Research Quarterly, 8(14): 261-282 . (in Persian)
- Billig, Michael (1995) ,Banal Nationalism , London Sage.
- Castello, Enric (2009) .The Nation as a Political Stage, A Theoretical Approach to Television
- Chalabi, Masoud (1996), Sociology of order: description and theoretical analysis of social order, Tehran, Ni publication. (in Persian)
- Coleman, J.S. (2002). Social capital in the creation of Human Capital. In: Calhoun, C. and Others. Contemporary Sociological Theory. Oxford: Blackwell. Pp.110-125.
- Dehghan, Mohsen and others (2018), the relationship between corruption perceptions and social trust among citizens (a study on the cities of Amol, Sari and Chalus in Mazandaran province), Social Issues of Iran, 10(2): 131-156. (in Persian)
- Ebrahimi Loya, Adel (2008), surveying the level of social trust and factors influencing it, among the people of Garmsar city, Pik Noor, 7(3): 65-84. (in Persian)
- Ebrahimi Loya, Adel, Najaz Vaqat, Seyedah Mehsa (2014), investigation of the level of social trust and factors affecting it among the people of Rasht, Behavioral Sciences Quarterly, No. 21, 9-36. (in Persian)
- Eskandari Fard, Amir Mokhtar and others (2012), the relationship between social trust and social consensus (study in Yazd city), Social Issues of Iran, 4(2): 37-54. (in Persian)
- Fallahzadeh Abargoi and others (2012), measuring the level of social trust of citizens in the urban management of Tehran using the TOPSIS-Fuzzy method, Quarterly of Urban Economics and Management, 2(5): 89-101. (in Persian)
- Fallahzadeh, Mirza Abdul Rasool and others (2011), social trust in urban management and the people influencing it, Social Studies and Research Quarterly, 1(2): 55-90. (in Persian)
- Field, J. (2003). Social capital. London and New York: Rutledge.
- Findings of a survey in 28 provincial capitals of the country (2003), values and attitudes of Iranians, second wave, first edition, national plans - Ministry of Culture and Islamic Guidance. (in Persian)
- Findings of measuring social capital, second wave (2013), National Plans Office. (in Persian)
- Findings of measuring social capital, the first wave, (2004), implemented by the Ministry of Interior. (in Persian)
- Findings of the National Survey (2014), Values and Attitudes of Iranians, Third Wave, Country Report, Research Institute of Culture, Art and Communication, Office of National Plans, in collaboration with the National Center for Social Observation. (in Persian)
- Fukuyama, F. (1995).Trust: The Social Virtues and Creation of Prosperity.New York: Free Press.

- Giddens, Anthony (2005), *The Consequences of Modernity*, Mohsen Talasi, Tehran: Center. (in Persian)
- Godet, M. (2006). *Creating Future Scenario planning as a strategic Management tool*, France, Economica publish.
- Godet, M.(1994). *from anticipation to action: A handbook of strategic prospective*. ? UNESCO Publishing.
- Godet, M.(2008). *Strategic Foresight*, lipsor working paper. France, paris.
- Gordon, T.J. 1994.*cross_impact Method.AC/UNU Millennium project: Future research Methodology*.
- Hall, S (1991). *The Local and the Global; Globalization and Ethnicity*, in Anthony King, *Culture, globalization and the World*
- Hajiani, Ebrahim (2013), *Sociology of Morals (Analysis of the State of Social Ethics in Iranian Society)*, Tehran, Sociologists. (in Persian)
- Hajiani, Ibrahim (2011), *Basic principles and methods of future research*, Tehran, Imam Sadiq University (AS). (in Persian)
- Heydari, Saeedeh, Vathoqi, Mansour (2018), *Investigation of the level of social trust of female university students in Ilam city and social factors affecting it*, *Sociology of Youth Studies Quarterly*, 2(3): 161-180(in Persian)
- <http://citeseerx.psi.edu/viewdoc?Dou=10.1.1.0202.7337&rep&type=pdf>.(accessed fed.12.2018) (in Persian)
- Hyderabadi, Abolqasem (2009), *Social trust and socio-cultural factors affecting it (a case study of 20-29 year old youth, Mazandaran province)*, *Sociology of Youth Studies*, 1(1): 39-66. (in Persian)
- Hyderabadi, Abolqasem, Salehabadi, Ebrahim (2012), *Typology of social trust and factors affecting it in Sari city*, *Iranian Journal of Social Development Studies*, 4(3): 115-129. (in Persian)
- Idrisi, Afsane and others (2017), *investigation and explanation of social trust from the approach of Gidden's construction theory*, *Social and Cultural Strategy Quarterly*, first year, first issue, pp. 9-32. (in Persian)
- Islamic Council, Research Center, Research Vice-Chancellor (2003), *Corruption Project*, serial number 6682, subject code 410. (in Persian)
- Jamili, Fatemeh and others (2018), *Trust in the opposite sex among young people in Tehran*, *Sociological Studies*, 19 (1): 1-22. (in Persian)
- Javan, Qasim (2007), *investigating the level of social trust and the factors affecting it among the residents of Mashhad*, Allameh Tabatabai University, Faculty of Social Sciences. (in Persian)
- John Ermisch , *Institute for social and Economic Research*, university of Essex, wivenhoe park, Colchester, Essex, co4 3SQ, u k.
- Jong-sung you: *the Hauser center for Nonpro Fit organization and the john .f. Kenned y School of Govern Mont Harvard University*. *Corruption and the quality as corre lates of social trust: Fairnes matters more than similarity* Noveber 2005.

- Joya, Fatemeh, Farzaneh, Seif Elah (2018), social analysis of factors affecting the social trust of young people (experimental study of young people in the city of Kitab), *Social Science Studies Quarterly*. (in Persian)
- Kiakjuri, Saeed, Afrasiabi, Hossein (2013), Investigating the factors and consequences of social trust among students, *Economic Sociology and Development Quarterly*, 1(2): 143-165. (in Persian)
- Lin, Non.(1976). *Foundations of social Research*. New York: Mc Graw Hill.
- Lind, G .Smoker, P. *Introduction to Future Studies Scud. Edu*.1997.
- Mansourian, Mohammad-Karim, Gudrati, Hossein (2008), Social trust and its determinants: institution-oriented approach or community-oriented approach?, *Applied Sociology*, 20(2): 189-215. (in Persian)
- Miszalska. A (1996). *Reakcje Społeczne Na przemiany ustrojowe "Social reactions to regime chang*.Lodz: Lodz University Press.
- Moulai, Jaber and others (2016), investigation of sociological factors affecting the level of social trust (case study: female students of Payam-Noor University, Shahr-Abdanan), *Social Development Quarterly*, 10(4): 105-122. (in Persian)
- Mukhtarpour, Mehdi (2016), Explaining the cognitive phenomenon of dimensions of social trust and factors affecting it (case study: District 7 of Tehran), *Sociological Research*, 10(2): 71-95. (in Persian)
- Niazmand, Seyedah Mehsa and Ebrahimi Loya, Adel (2012), Investigation of the level of social trust and factors affecting it among the people of Rasht, *Behavioral Science Quarterly*, 6(21): 9-35. (in Persian)
- Niaz Azari, Kiyomarth and others (2014), Comparison of students' social trust level according to personal variables (Master's students of Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Sari Branch), *Educational Management Research Quarterly*, 7(2): 25-38. (in Persian)
- Peter Thisted Dinesen, Department of political science, university of Copenhagen, oster farimagsgade 5, DK-1353 Copenhagen K, Denmark.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community* New York: Simon and Schuster.
- Razm-Ahang, Mehdi Sadeghi, Shahabi, Mehdi (2018), Analysis of the relationship between objective and administrative corruption with the generalized social trust component, *Parliament Strategy Quarterly*, 27(103): 31-50. (in Persian)
- Ritzer, George (2013), *Sociological Theory in Contemporary Times*, Mohsen Talasi, Tehran: Scientific and Cultural Publications. (in Persian)
- Seligman.A (1997) *the problem of trust*. Princeton, Nj: Princeton university press.
- Sherchan, w, Nepal, s. and Paris, c.2013. *A survey of trust in social Networks*. A cm comput. Surv, 45, 4, Article 47 (August 2013), 33 papers.
- Survey findings in 28 provinces of the country (2001), values and attitudes of Iranians, first wave, Ministry of Culture and Islamic Guidance, Office of National Plans, Bahar. (in Persian)

- Tavasoli Fereshte, Farzad and others (2015), social trust and factors related to it (a survey study of the youth of Mashhad), Social Science Quarterly, 26(76): 112-143. (in Persian)
- The social, cultural and moral situation of the Iranian society (2016), the Social Council of the country in cooperation with the University of Tehran and the Office of National Plans of the Ministry of Culture and Islamic Guidance. (in Persian)
- Vosoghi, Mansour and Rahmani, Mostafa (2012), Investigating strategies to increase social trust between urban management and Tehrani citizens (case study: Districts 3, 7, 19 of Tehran metropolis), Scientific-Research Quarterly of Regional Planning, 3 (11): 31-42. (in Persian)
- Zahirinia, Mostafa, Nikkhah, Hedayat Elah (2014), measuring the level of social trust among the residents of Bandar Abbas city and the factors influencing it, Quarterly Journal of Cultural Studies, 6(1): 125-161. (in Persian)

